

Hojege C

Original Research Paper

The occurrence of boiling process based on mineralogical, textural and fluid inclusion evidences in epithermal deposits: a case study of Chah-Morad deposit, Sistan and Baluchistan, Iran

Leila Amini¹ and Mohammad Maanijou^{1*}

¹Department of Geology, Faculty of Basic Sciences, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

ARTICLE INFO

Article history: Received: 2022 December 28 Accepted: 2023 July 21 Available online: 2023 December 22

Keywords: Boiling Fluid inclusion Adularia Epithermal Chah-Morad

ABSTRACT

One of the common processes that lead to the formation and enrichment of precious metal deposits is boiling. The existence of a spatial relation between fluid boiling and deposition of precious metals is a valuable tool in exploration of epithermal deposits. Therefore, investigating of the process occurrence in epithermal deposits will be able to predict the continuation of exploration trend. Chah-Morad epithermal gold deposit is located in 75 km northwest of Bazman in the Sistan and Baluchistan Province and in the Makran-Chagai Magmatic Arc southeast of Iran. The mineralization in the Chah-Morad deposit occurred in 3 stages and in quartz veins that exist between the altered argillic alteration zone and dacite and rhyodacite sub-volcanic rocks. Textural mineralogical and fluid inclusions studies indicate the occurrence of the boiling process in this deposit. The most important kinds of evidence for the occurrence of this process are: a) the presence of adularia, b) platy calcite texture, c) breccia, crustiform-colloform textures, d) different liquid-vapor ratios of fluid inclusions, e) the increase in the salinity of fluid inclusions with the decrease in homogenization temperatures, f) the coexistence of fluid inclusions with different salinities and g) co-existing liquid single-phase fluid inclusions with vapor single-phase fluid inclusions. Therefore, the existance of boiling is confirmed in the Chah-Morad deposit.

1. Introduction

The rapid separation of a vapor phase due to an increase in temperature or a decrease in pressure is called "boiling". The boiling process leads to the formation of vein deposits and the enrichment of precious metals. The investigation of fluid inclusions and mineralogical and textural studies make it possible to understand the occurrence of the boiling process.

* Corresponding author: Mohammad Maanijou; E-mail: mohammad@basu.ac.ir

Citation:

E-ISSN: 2645-4963; Copyright©2021 G.S. Journal & the authors. All rights reserved.

doi: 10.22071/gsj.2023.378554.2046

Q dor: 20.1001.1.10237429.1402.33.4.1.4

Amini, L., and Maanijou, M., 2023. The occurrence of boiling process based on mineralogical, textural and fluid inclusion evidences in epithermal deposits: a case study of Chah-Morad deposit, Sistan and Baluchistan, Iran. Scientific Quarterly Journal, GEOSCIENCES, 33(4), 130, 1-20. https://doi.org/10.22071/gsj.2023.378554.2046.

The importance of this issue is that the spatial relationships between boiling and precious metal mineralization will provide a potentially valuable tool in the exploration for epithermal precious metal deposits.

The Chah-Morad deposit is located in 75 km northwest of Bazman, in the Makran-Chegai magmatic arc southeast of Iran (Fig. 1). The tectonic history and hydrothermal activities governing this deposit during geological time have caused the formation of many cracks and faults. As a result, mineralized siliceous veins formed hydrothermal bands (Fig. 2) that are hosted by altered dacite.

Due to importance of precious metals, the purpose of this article is to investigate the occurrence of boiling by studying the properties of fluid inclusions and doing textural and mineralogical studies in the Chah-Morad epithermal gold deposit. Geologists and mining engineers can use it to estimate correctly the continuation of their exploration activities in this deposit and similar deposits.

2. Research methodology

To achieve the goals of this research, 102 samples were collected from 8 exploratory boreholes and 23 field samples from different parts of the Chah-Morad epithermal gold deposit. In order to do textural and mineralogical studies, 45 polished thin sections were prepared and studied by using a polarizing microscope. On the basis of detailed observations in hand samples as well as microscopic studies of polished thin section samples, three generations of quartz were identified. Since mineralization has occurred in these three generations of quartz, some samples were selected and analyzed along with sphalerite mineral samples to investigate the characteristics of the fluid inclusion.

3. Results and Discussions

The epithermal deposits show features that directly or indirectly reveal the occurrence of the hydrothermal fluid boiling process. In this research, the occurrence of first boiling in the epithermal gold deposit of the Chah-Morad was investigated by studying the textural and mineralogical evidences as well as the studies of the fluid inclusions. The breccia structure in the Chah-Morad deposit (Fig. 3-A) is one of the most important common structures that is usually accepted as evidence of the boiling event. Crusty texture in the Chah-Morad deposit is one of the other investigated textures that can be observed both in hand samples (Fig. 3-B) and in microscopic samples (Figs. 3-E, F). These textures exist because of rapid and periodic fluctuations in temperature, pressure, or fluid conditions. It is formed during boiling. Lattice calcite is another structure observed in the Chah-Morad deposit (Fig. 3-C). Many researchers have described the close relationship between the presence of bladed calcite and the occurrence of the boiling process in geothermal systems and have attributed this morphology to the rapid growth of calcite. Colloform texture is another texture observed in the Chah-Morad deposit (Fig. 3-D). Colloform texture occurs where the boiling and vapor loss of an ascending fluid is accompanied by sudden cooling that results in saturation of colloidal amorphous silica that is locally precipitated as a banded gel (Fig. 4).

Adularia (Fig. 3-G) and illite in the samples of the Chah-Morad deposit indicate the existence of an almost neutral condition. The cause of adularia deposition is the release of CO_2 during boiling, which increases the pH of the solution. As a result, the range of illite dissolution to adularia and its deposition are changed. Therefore, the presence of adularia is strong evidence of the boiling process (Fig. 5).

Investigations on fluid inclusions samples in the Chah-Morad deposit show the presence of fluid inclusions with different proportions of liquid and gas, or in other words, the coexistence of fluid inclusions rich in liquid with fluid inclusions rich in gas (Figs. 6 and 7) and the presence of boiling.

The increasing trend of fluid salinity with a decrease in homogenization temperature in the fluid inclusions was observed by examining the Wilkinson (2001) diagram in the samples of the Chah-Morad deposit, and this trend indicates the occurrence of boiling in this deposit.

Fluid inclusions with different salinities are evidences of the boiling of hydrothermal fluids and can be seen by examining the samples of the Chah-Morad deposit (Fig. 10).

4. Conclusion

In modern geothermal systems, after boiling begins at depth, this process in most places continues to the surface. Furthermore, the best gold grades occur at the base of the boiling zone where the upwardly migrating fluids begin to

J:0360k

boil. Therefore, the good evidence of boiling in shallow samples indicates that the base of the boiling zone and

suggests where precious metal mineralization is most likely to occur.

بررسی رخداد فرایند جوشش بر مبنای شواهد کانیشناسی، بافتی و میانبارهای سیال در کانسارهای اپیترمال: مطالعه موردی کانسار چاهمراد، سیستان و بلوچستان، ایران

لیلا امینی^۱ و محمد معانیجو^۱*

ا گروه زمینشناسی، دانشکده علوم پایه، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

اطلاعات مقاله	چکیدہ
تاريخچە مقالە:	 جوشش یکی از فرایندهای متداول است که به تشکیل ذخایر رگهای و غنیشدگی فلزات گرانبها میانجامد. وجود رابطه مکانی بین جوشش و
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۷	نهشت فلزات گرانبها ابزاری ارزشمند در اکتشاف ذخایر اپی ترمال بهشمار میرود. بنابراین بررسی رخداد این فرایند در کانسارهای اپی ترمال
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۳۰	می تواند تخمین درستی از ادامه روند اکتشافی پیشرو قرار دهد. کانسار طلای اپی ترمال چاممراد در فاصله ۷۵ کیلومتری شمال باختر
تاريخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱	شهرستان بزمان، استان سیستان و بلوچستان قرار دارد. از نظر جایگاه زمین شناختی، این کانسار در محدوده کمان ماگمایی مکران-چاگای در
	جنوبخاور ایران قرار گرفته است. کانهزایی طلا در کانسار چاهمراد در ۳ مرحله و به صورت ر گههای سیلیسی در حدفاصل پهنه دگرسانی
کلیدوارهها: حوشش	آرژیلیک با سنگ میزبان داسیت و ریوداسیت رخ داده است. بررسیهای بافتی، کانیشناسی و مطالعات میانبارهای سیال نشاندهنده رخداد
بوسیس میانیار های سیال	فرايند جوشش در اين كانسار است.از جمله مهمترين شواهد رخداد اين فرايند، مىتوان به حضور الف) آدولاريا، ب) كلسيت با بافت
ي رو ال يا آدولاريا	تیغهای، پ) بافتهای برشی، کلوفرمی، قشری، ت) وجود میانبارهایی با نسبت متفاوت مایع و بخار، ث) افزایش شوری سیال با کاهش دمای
اپى تر مال	همگنشدگی در میانبارهای سیال، ج) وجود میانبارهای سیال با شوریهای متفاوت، چ) همیافتی میانبارهای تکفازی سیال همراه با تکفازی
چاەمراد	بخار اشاره داشت. بنابراین، وجود رخداد جوشش، در کانسار چاهمراد تایید می گردد.

1- پیشنوشتار

بخش های بالایی (۱ تا ۲ کیلومتر) سیستم های گرمابی فعال تحت تاثیر فرایند جوشش سیالهای گرم بالارونده قرار می گیرند. به روند جدایش سریع یک فاز گازی به دلیل افزایش دما یا کاهش فشار «جوشش» می گویند (;Henley and Brown, 1985 کلیدی همانند qpH، ترکیب سیال و حلالیت مواد معدنی برای نهشت آنها است کلیدی همانند Koděra et al., 2014). جوشش و اختلاط دو فرایند متداول هستند که به تشکیل ذخایر رگهای و غنی شدگی فلزات گرانبها همچون نهشتههای طلا-نقره اپی ترمال می انجامند (;Henley and Drummond, 1986; Scott and Watanabe, 1998).

در بیشتر فرایندهای زمینشناسی، از مقیاس مولکولی واکنش سیال-سنگ تا مقیاس زمینساخت جهانی، سیالهای گرمابی نقش مهمی بازی میکنند. از آنجا که در فرایندهای زمینشناسی متفاوت میانبارهای سیال به دام افتاده در کانیها نمونههای واقعی سیالهای گرمابی قدیمی هستند، از این رو، میتوانند اطلاعات مهمی در مورد

محیطها و فرایندهای زمینشناسی، که در آن مواد معدنی شکل گرفتهاند، به ویژه ترکیب شیمیایی، دما و فشار سیالات را ارائه دهند (Sorby, 1858). در سالهای اخیر، مطالعات زیادی توسط پژوهشگران مختلف بر روی سامانههای زمین گرمایی فعال در کانسارهای اپیترمال مختلف (Prope et al., 2018; Wanga et al., 2019) مالعی فعال در کانسارهای اپیترمال مختلف (Prope et al., 2018; Wanga et al., 2019) به فیژه بر روی میانبارهای سیال آنها یزدی و همکاران، ۱۴۰۱؛ رحمانی، ۱۳۹۷) به ویژه بر روی میانبارهای سیال آنها انجام شده است (۱۴۰۱؛ رحمانی، ۱۳۹۷) به ویژه بر روی میانبارهای سیال آنها موجود در این سامانهها، ارتباط نزدیک بین جوشش و کانی سازی را در محیطهای اپیترمال نشان داده است و با مطالعه این سیالها در نمونههای کانهدار حاوی شواهد بافتی و کانی شناسی جوشش، می توان شرایط فیزیکوشیمیایی سیال کانهساز در حال Hedenquist et al., 2004; Sillitoe and Hedenquist, 2003). جوشش اولیه جوشش را تخمین زد (Scott et al., 2014

* نويسنده مسئول: محمد معاني جو؛ E-mail: mohammad@basu.ac.ir

ماخذنگاری:

امینی، ل. و معانی جو، م.، ۱۴۰۲، بررسی رخداد فرایند جوشش بر مبنای شواهد کانیشناسی، بافتی و میانبارهای سیال در کانسارهای اپی ترمال: مطالعه موردی کانسار چاهمراد، سیستان و بلوچستان، ایران. فصلنامه علمی علوم زمین، ۱۳(۴)، ۱۰۰، ۱–۲۰. https://doi.org/10.22071/gsj.2023.378554.2046.

حقوق معنوی مقاله برای فصلنامه علوم زمین و نویسندگان مقاله محفوظ است. 🔰 dor: 20.1001.1.10237429.1402.33.4.1.4

doi: 10.22071/gsj.2023.378554.2046

در اثر کاهش فشار در دما و ترکیب ثابت مذاب رخ میدهد، اما اگر خروج مواد فرار به صورت ایزوبار رخ دهد، سبب به وجود آمدن فرایند جوشش ثانویه خواهد شد (Candela, 1997).

کانسار طلای اپیترمال چاهمراد با موقعیت جغرافیایی ۳۰[٬] ۵۶٬ ۵۹[٬] تا ^{*} ۲۰′ ۵۹° طول خاوری و ۴۳٬ ۲۰٬ ۲۸° تا ۳۰٬ ۱۹٬ ۲۸° عرض شمالی در فاصله ۷۵ کیلومتری شمال باختری شهرستان بزمان، استان سیستان و بلوچستان واقع است. این کانسار از نظر جایگاه زمین شناسی، در محدوده کمان ماگمایی مکران-چاگای در جنوب خاور ایران قرار گرفته است. رخدادهای زمین ساختی-ماگمایی و فعالیتهای گرمابی حاکم بر منطقه سبب به وجود آمدن ساختارهای گسلی متعدد و در نتیجه تشکیل رگه-رگچههای سیلیسی کانهدار به شکل نواری، برش گرمایی با میزبان داسیت و ریوداسیت است. وجود رابطه مکانی بین جوشش و کانیسازی فلزات گرانبها، ابزار بالقوه ارزشمندی در اکتشاف ذخایر فلزات گرانبهای اپی ترمال بهشمار مى رود (Heald et al., 1987; Cooke and Simmons, 2000). شواهد مربوط به رخداد فرایند جوشش در رخنمونهای سطحی گویای آن است که در موقعیت سیستم گرمابی، قاعده زون جوشش، در ژرفا قرار داشته و در صورت کانی سازی به احتمال زیاد، عیار بالایی از فلزات گرانبها را نشان خواهد داد. برعکس، در صورتی که رگههای کوارتز اپی ترمال موجود در سطح، نشانی دال بر وجود سیالهای در حال جوش نداشته باشد، رخداد جوشش در ژرفای بیشتر در سامانه گرمابی بعید خواهد بود. از این رو، رگه کوارتز یاد شده، هدف مناسبی برای اکتشاف منظور نمی گردد. هدف از انجام این پژوهش، بررسی رخداد جوشش توسط مطالعه ویژگیهای سیالهای به دام افتاده و مطالعات بافتی و کانی شناسی در کانسار طلای ایی ترمال چاهمراد است که با استفاده از شواهد بهدست آمده، بتوان به تخمین درستی از ادامه

روند اکتشافی و ملاک های اکتشافی موثر توسط زمین شناسان و مهندسان معدن در این کانسار و کانسارهای با شرایط زمین شناسی مشابه ارائه داد.

۲- روش پژوهش

به منظور دستیابی به اهداف این نوشتار، ابتدا تعداد ۱۰۲ نمونه از ۸ گمانه اکتشافی برداشت شده توسط سازمان زمین شناسی کشورو تعداد ۲۳ نمونه صحرایی از بخش های مختلف کانسار طلای ایی تر مال چاهمراد بر داشت شد. موقعیت نمونه های مورد بررسی در شکل ۱ نشان داده شدهاند. جهت انجام مطالعات بافتی و کانی شناسی، در مجموع ۴۵ مقطع نازک صیقلی در کارگاه تهیه مقطع سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور تهیه شد و در آزمایشگاه اداره کل زمین شناسی و اکتشافات معدنی کاسپین خاوری توسط میکروسکوپ پلاریزان مورد مطالعه قرار گرفتند. بر اساس مشاهدات دقیق در نمونههای دستی و همچنین مطالعات میکروسکوپی در نمونههای مقطع نازک صیقلی کانسار چاهمراد، سه نسل کوارتز تشخیص داده شد. از آنجا که کانیسازی در این سه نسل کوارتز رخ داده است (شکلهای G, F, E-۲) تعداد ۱۰ نمونه از آنها به همراه نمونههایی از کانی اسفالریت جهت بررسی ویژگیهای میانبارهای سیال انتخاب شدند. در این بین، میانبارهای اولیه با اندازه بیش از ۵ میکرون مورد بررسی قرار گرفتند چرا که میانبارهای کوچک تر از ۴ میکرون فاقد ارزش دمایی هستند. مطالعات ریز دماسنجی (Microthermometry) با استفاده از دستگاه Linkam THMCG 600 که قادر به اندازه گیری محدوده دمایی ۱۹۶- تا ۴۴۰۰ درجه سانتی گراد بوده و بهنجارسازی آن توسط C4H3CH3 در دمای ۹۵°C- و KNO در دمای ۳۳۵°C صورت می یذیرد، در آزمایشگاه ریزدماسنجی دانشگاه تربیت مدرس مورد بررسی قرار گرفتند.

شکل ۱- کانسار طلای چاهمراد A) موقعیت کانسار چاهمراد به صورت مربع سفید بر روی کمان ماگمایی مکران-چاگای در جنوب خاور ایران نشان داده شده است ۱:۱۰۰۰ (Richards et al., 2012) قشه زمین شناسی کانسار چاهمراد (امیدوار، ۱۴۰۰، با تغییرات).

Figure 1. Chah-Morad gold deposit A) The location of the Chah-Morad deposit on the Makran-Chagai Magmatic Arc in southeastern Iran is shown with a white square (Richards et al., 2012); B) The Geological map of the Chah-Morad deposit on 1:1000 scale (Modified after Omidvar, 2022).

3- دادهها واطلاعات

۳-۱- زمینشناسی منطقه مورد مطالعه

ایرانزمین بخشی از کمربند کوهزایی آلپ هیمالیا میباشد که از بخش باختری اروپا شروع شده و پس از عبور از ترکیه، ایران، افغانستان تا نزدیکی اندونزی ادامه دارد (Sebere et al., 1997; Glennie, 2000). این کمربند در اثر باز و بسته شدن اقیانوس تتیس جوان در محل برخورد دو بزرگ قاره اوراسیا و گندوانا به وجود آمده است (Berberian and King, 1981). در اثر فرورانش تتیس جوان به زیر ایران مرکزی به عنوان بخش جنوبی بزرگ قاره اوراسیا، پهنه دگرگونی سنندج –سیرجان و کمان (Agard et al., 2005; Aliani et al., 2012). در اثر فرماند (2012). محمران به نزیر ایران مرکزی به ماگمایی ارومیه – دختر پدید آمدهاند (2012). مراه ورانش تتیس جوان به زیر ایران مرکزی به مورانش پوسته اقیانوسی عمان ماگمایی ارومیه – دختر، ناحیه مکران در نتیجه فرورانش پوسته اقیانوسی عمان به زیر پوسته قارهای جنوب خاوری ایران مرکزی به وجود آمده است که از ۱۰۰ میلیون سال پیش شروع و تاکنون ادامه دارد (Richards and Sholeh, 2016; Sholeh et al., 2016) و سبب به وجود آمدن آتش فشانهایی همچون بزمان و ایجاد کمان ماگمایی مکران–چاگای شده است (Biabangard and Moradian, 2008; Siddiqui et al., 2009).

کانسار طلای اپی تر مال چاهمراداز نظر زمین شناسی، در کمان ماگمایی مکران - چاگای به طول ۵۰۰ کیلومتر و عرض ۱۵۰ کیلومتر (Ghalamghash et al., 2018) شیعیان و همکاران، ۱۳۹۴) قرار دارد (شکل ۱ – ۸). با توجه به نقشه زمین شناسی ۱:۱۰۰۰ کانسار چاهمراد (امیدوار، ۱۴۰۰)، واحدهای سنگی محدوده شامل داسیت تا ریوداسیت پورفیری با سن میوسن (Ng^{Al})، لاپیلی توف (Ng^{Al})، و نهشتههای جوان کواترنر (^{3s}Q و ^Q^Q) است. واحدهای دگرسان شده (Al)، لاپیلی توف سیلیسی شده (Ng^{Al}) و رگههای سیلیسی کانهدار (Sv) نیز در این محدوده رخنمون دارند (شکل ۱ – B). و احد داسیت تا ریوداسیت با بافت پورفیریک در منطقه رخنمون بسیار ناچیزی واحد خاکستری رنگ لاپیلی توف که نسبت به دیگر واحدها مرتفع تر بوده و دارای لایهبندی آذر آواری با شیبی به سمت باختر و روندی تقریبی شمالی –جنوبی است، در بخش خاور و شمالخاوری محدوده مورد بررسی رخنمون دارد. واحد لاپیلی نوف سیلیسی شده در بخش جنوبباختری منطقه برونزد دارد که دارای کانیهای پلاژیو کلاز سالم یا به شدت تجزیه شده، درشت بلورهای کوارتز، کانیهای مافیک پلاژیو کلاز سالم یا به شدت تجزیه شده، درشت بلورهای کوارتز، کانیهای مافیک

رگه سیلیسی کانهدار به شکل نواری، برش گرمابی و سیلیس بی شکل (شکل های ارگه سیلیسی کانهدار به شکل نواری، برش گرمابی و سیلیس بی شکل (شکل های و با شیبی حدود ۴۵ الی ۶۵ درجه به سمت جنوب خاور دارای ستبرایی حدود ۱/۵ متر و ژرفای ۲۰ الی ۳۰ متری میباشد. نتایج آزمایشگاهی بیانگر بیشینه عیار طلا در برش های گرمابی است. دگرسانی های مشاهده شده در منطقه شامل دگرسانی سیلیسی، دگرسانی آرژیلیکی و دگرسانی پروپلیتیکی است. دگرسانی سیلیسی با حضور کانیهای کوارتز، کلسدونی، آدولاریا و پیریت با ژرفایی از ۲/۲ تا ۳۰ متر مشخص شده است. دگرسانی آرژیلیکی با رخنمونی زرد تا سفید رنگ تا ژرفای مشخص شده است. دگرسانی آرژیلیکی با رخنمونی زرد تا سفید رنگ تا ژرفای رگچههای سولفیدی با کانی چیره پیریت تا ژرفای ۲۰۰ متری گمانهها قابل مشاهده است. دگرسانی پروپلیتیکی به صورت هالهای اطراف پهنه آرژیلیک را فراگرفته است. و در گمانههای حفاری قابل تعقیب است (شکل ۲ – ۲).

موقعیت پشت کمان آتشفشانی و رژیم زمین ساختی کششی حاکم بر منطقه موجب فعالیت گسل هایی با روند N30E همزمان با اوج فعالیت آتشفشانی شده است از آنجا که منطقه مورد مطالعه در شمال ساختار حلقوی بزمان قرار دارد، تشکیل گسل های شعاعی در اطراف آن قابل انتظار است. این گسل ها در اثر بالا آمدن آتشفشان بزمان و تشکیل پهنه کششی در مناطق اطراف بالا آمدگی ایجاد شده است. به این تر تیب می توان گفت مهم ترین کنترل کننده کانی سازی رگه های سیلیسی

طلادار، زمین ساخت منطقه می باشد، به طوری که گسل های منطقه را می توان به سه دسته تقسیم کرد. گروه اول، گسل هایی با روند شمال خاور – جنوب باختر بیشترین فراوانی را در منطقه داشتند و از نظر طولی بیشترین درازا را دارند. گروه دوم، خطواره های شمالی – جنوبی هستند که دارای جابه جایی های زیادی در منطقه هستند و دسته سوم، گسل ها و خطواره های با روند باختری – خاوری هستند که کمترین فراوانی و کمینه طول را دارند. گسل های نوع اول به طور معمول انحنا دارند و خردشد گی بیشتری را موجب شده اند و مهم ترین راه دستیابی محلول های گرمابی به سنگ های آتشفشانی منطقه بوده اند. محلول های گرمابی در فضاهای حاصل از حرکت این گسل ها سبب رخداد رگه های سیلیسی شده که طلا در آن تشکیل شده است.

4- بحث

Thینسون و همکاران (Albinson et al., 2001) بیان کردند که پهنههای معدنی در سامانههای اپی ترمال در حال جوش اغلب عیار ماده معدنی بالا بوده، در حالی که در نهشتههای اپی ترمال که فرایند جوشش کمتر رخ داده است، عیار ماده معدنی ناچیز است. افق جوشش نه تنها نشاندهنده تغییر در نوع میانبارهای سیال مشاهده شده است، بلکه نشاندهنده تغییر در توزیع فلز کانهسازنسبت به ژرفا است. در بسیاری از سامانهها مشخص می شوند، در حالی که در بالای افق جوشش فلزات گرانبها ما عیار کمتر (یا عدم وجود) بالاترین عیار طلا اغلب در بالای افق جوشش وجود دارد (;1981, 2001). (Cline et al., 1992; Hedenquist et al., 2000).

کانسارهای اپی ترمال نشاندهنده مجموعه ویژگیهایی هستند که به طور مستقیم یا غیرمستقیم رخداد فرایند جوشش سیالهای گرمابی را آشکار می سازند. از جمله این شواهد می توان به حضور آدولاریا در رگهها و سنگهای دگرسان شده اطراف توده معدنی (;Groff, 2019) ایر در گهها و سنگهای Browne and Ellis, 1970; Groff, 2019)، حضور بافت نواری (Simpson et al., 2001)، حضور کلسیت و معادلهای شبه کوارتز آنها به صورت بافت شبکهای (Cooke and Simmons, 2000)، حضور بافت نواری کوارتزی کلوفرمی –قشری (2005, et al., 2005)، حضور بافت نواری (2022, علوفرمی –قشری (Andre'-Mayer et al., 2002)) میع و گاز (2011, 2014)، همزیستی میانبارهای سیال با نسبتهای متفاوت از نمودار دمای همگن شدگی –شوری (Wilkinson, 2001) اشاره داشت. در این مطالعه با مطالعه شواهد بافتی و کانی شناسی و نیز مطالعات میانبارهای سیال به بررسی رخداد جوشش در کانسار طلای ایی ترمال چاهمراد پرداخته شد.

۴-۱- شواهد ساختی و بافتی دال بر رخداد جوشش

مطالعات پژوهشگران پیشین نشان داده است که فازهای سیلیسی به دلیل شرایط فیزیکی مرتبط با کانیسازی در محیطهای اپی ترمال، می توانند بافتهای بسیار متغیر Bodnar et al., 1985; Sander and Black, 1988; Dong) و مشخصی داشته باشند (Bodnar et al., 1985; Sander and Black, 1988; Dong) (et al., 1995; Simmons and Christenson, 1994; Henley and Hughes, 2000 به گونهای که می توان یک روند عمومی تغییرات بافتی از بافت دانه درشت در ژرفای زیاد (دمای بالا) تا دانه ریز در ژرفای کم (دما پایین) را در رگههای سیلیسی این سامانه ها دید (Simmons et al., 2005; Christie et al., 2007). بنابراین می توان گفت بافتهای کوار تز منعکس کننده شرایط سیال گرمابی می باشد (;Soncada, 2008) بافتهای کوار تز منعکس کننده شرایط سیال گرمابی می باشد (;Simonada, 2012) رخداد جوشش را مورد بررسی قرار داد.

بررسیهای بافتی در مطالعات میکروسکوپی و ماکروسکوپی از کانسار طلای چاهمراد نشاندهنده وجود ساختهای رگه رگچهای، برشی، نواری، شکاف پرکن

مثل ژئودی و دندان سگی، گل کلمی، کلوفرمی، تیغهای، حفرمای و بافتهای موزاییکی، بافت قشری، بافت کلوفرمی، بافت شعلهای، بافت تودمای، بافت منطقهای،

بافت شانهای است. از این بین، بافتهایی مورد بررسی قرار گرفتند که نشاندهنده فرایند جوشش هستند.

شکل ۲- رخنمون رگه سیلیسی (A, B, C, D, J)، نسلهای مختلف کوارتز (E, F, G)، دگرسانی پروپیلیتیک (H) و دگرسانی آرژیلیک (A, I, G) در کانسار طلای چاممراد. (مخففها: Si II: نسل اول کوارتز، Si II : نسل دوم کوارتز، Si III: نسل سوم کوارتز، arg. v.c. قطعه سنگ آتشفشانی (ولکانیک) آرژیلیکی شده، propli: دگرسانی پروپیلیتیکی).

Figure 2. The outcrop of siliceous veins (A, B, C, D, J), different generations of quartz (E, F, G), propylitic alteration (H) and argillic alteration (A, I, G) in the gold deposit of Chah-Morad. (Abbreviations: Si I: the first generation of quartz, Si II: the second generation of quartz, Si III: the third generation of quartz, arg.v.c: argillic volcanic rock, propli: propylitic alteration).

کاهش تراوایی گسل، در اثر نهشت ماده معدنی یا حرکت گسل و جوشش، در اثر فرایندهای شیمیایی، اشاره کرد (Parry and Bruhn, 1990). بیشتر شکستگیهای هیدرولیکی در یک رژیم کششی تولید می شوند اگرچه ممکن است در یک محیط فشاری هم رخ دهند. ایجاد شکستگیهای هیدرولیکی سبب کاهش ناگهانی فشار و در نتیجه گسترش بافتهای برشی می شود. با توجه به گستردگی این بافت در کانسار چاهمراد ، ۲۰cm تا ۳۳، می توان رخداد آن را به فرایند جوشش نسبت داد.

بافت قشری یا پوستهای در کانسار چاهمراد از دیگر بافتهای مورد بررسی میباشد که میتوان آن را هم در نمونههای دستی (شکل ۳– B) و هم در نمونههای میکروسکوپی (شکلهای ۳– F, E) مشاهده کرد. در نمونههای دستی هر یک از نوارها دارای ۰/۵ تا ۵میلیمتر ستبرا هستند و از کوارتزهای نهانبلورین تا درشتبلور بافت برشی در کانسار چاهمراد (شکل ۳– ۸) از مهم ترین بافتهای متداولی است که معمولا به عنوان شاهدی بر رخداد جوشش پذیرفته می شوند (;Taylor, 1971 است که معمولا به عنوان شاهدی بر رخداد جوشش پذیرفته می شوند (;Taylor, 1971) Berger and Eimon, 1983; Cole and Drummond, 1986; Jobson et al., 1994; (Jébrak, 1997). پژوهشگران مختلف همانند جبراک (Jébrak, 1997) برش های گرمابی را یکی از انواع برش ها معرفی می کند که در آن قطعات سنگی با محلول گرمابی در تعادل است. این قطعات در کانسار چاهمراد معمولا قطعات زاویهدار سنگ های آتشفشانی و آتشفشانی – آواری و همچنین قطعات رگههای کوارتزهای قبلی هستند. این بافت در اثر ایجاد شکستگی های هیدرولیکی در رگه به وجود می آید که ناشی از افزایش فشار سیال است (امرایی و نیرومند، ۱۳۹۵). افزایش فشار سیال ممکن است منشاهای مختلفی داشته باشد که از جمله آن می توان به

تشکیل شدهاند. تغییر اندازه دانه در این بافت شبیه به نهشت توالیهای رو به بالا در سنگیهای رسوبی است (Simpson, 1996). بافت پوستهای که عموما یک بافت نهشتی اولیه است، در نتیجه نوسانات سریع و دورهای دما، فشار یا شرایط سیال درحین جوشش ایجاد می شود (Dong and Morrison, 1995). این بافت اغلب دارای نواربندی کلوفورمی است که به طور چیره نسبت به هر دو دیواره به صورت متقارن توزیع می شود، اما گاهی در اثر تبلور مجدد نوارهای کوارتز و کلسدونی اولیه تا حدی از بین می روند (Adams, 1920).

کلسیت تیغهای یکی دیگر از ساختهای مشاهده شده در کانسار چاهمراد است (شکل ۳– C). تراکم کلسیت تیغهای که بافتهای شبکهای را تشکیل میدهد و کوارتزهای شبه کلسیتی، از ویژگیهای آشکار رگههای اپی ترمال هستند (Hedenquist et al., 2004; Cooke and Simmons, 2000). پژوهشگران مختلف ار تباط نزدیک بین حضور کلسیت تیغهای و رخداد فرایند جوشش درسامانههای گرمابی را توصیف کردهاند و این ریخت شناسی را به رشد سریع کلسیت نسبت دادهاند چرا که مطابق با رابطه (۱) دی اکسید کربن در حین جوشش به صورت فاز بخار از بین خواهد رفت (Browne, 1978):

 $Ca^{2+}+2HCO_3^-=CaCO_3+CO_2(g)+H_2O$ (1) رابطه (1) به این ترتیب، کلسیت به صورت تیغه ای و در نزدیکی سطح جوشش اولیه به صورت عمودی در نزدیکی ژرفای ۲۰۰۰ – تا ۲۵۰ – متری و مطابق با بیشینه ژرفای کانی سازی فلزات گرانبها در رگه ها و گاه در حضور آدولاریا در سنگهای دگرسان شده اطراف در مجاورت توده معدنی نهشته می شود (2000, 2001).

همزیستی میانبارهای سیال غنی از مایع و بخار درکلسیتهای تیغهای اغلب گویای رخداد فرایند جوشش سیال در زمان تشکیل این کلسیتها است (Maanijou and Ferdowsi, 2021; Simmons and et al., 2007).

بافت کلوفرمی یکی دیگر از بافتهای مشاهده شده در کانسار چاهمراد است (شكل D-۳). راجرز (Rogers, 1918) براي توصيف سيليس با شكل گرد يا خوشه انگوری که به صورت نوارهای پیوسته ظهور مییابند، اصطلاح «کلوفرم» را معرفی کرده است. در نمونههای مورد بررسی در کانسار چاهمراد، هر یک از لایههای موجود دراین بافت دارای ۲/۲ تا ۶ میلی متر ستبرا هستند. مشاهدات میکروسکوپی این نمونهها نشاندهنده تکاملی از سیلیس نهانبلورین به کوارتز دانهدرشت با بافت موزاییکی در این بافت است که با نوارهایی از سیلیس ریزدانه در محل تماس با سنگ دیواره، و افزایش اندازه دانهها بهسمت مرکز رگه مشخص میشوند. بافت کلوفرمی در جایی به وجود میآید که جوشش و از بین رفتن بخار یک سیال در حال صعود، با سرد شدن ناگهانی همراه شده و منجر به اشباع سیلیس بی شکل (آمورف) کلوییدیشده که به طور محلی به صورت یک ژل به شکل نواری رسوب می کند (Hedenquist and Arribas, 2017). بر اساس مطالعات هنلی و هیوز (Henley and Hughes, 2000) این بافت در حین بازشدن سریع شکستگیهایی که سبب افت فشار و سرد شدن سریع شده، ایجاد می شود. بافت کلوفرمی سیلیسیک بافت نهشتی اولیه است که برای نشان دادن رسوب سریع و دماپایین سیلیس کلسدونی در فضای باز در سامانه های کمژرفا اپی ترمال برای ایجاد نوار متناوب تفسیر شدهاست .(Roedder, 1984; Bodnar et al., 1985; Fournier, 1985)

شکل ۳- شواهد کانی شناسی و بافتی نشاندهنده رخداد فرایند جوشش در کانسار چاهمراد. A) بافت برشی؛ B) بافت قشری-کلوفرمی؛ C) بافت کلسیت تیغهای؛ D) بافت کلوفرمی (نور XPL)؛ E) بافت قشری (نور PPL)؛ F) بافت قشری قطع شده با رگههای برشی (نور PPL)؛ G) آدولاریا (ad) (نور XPL)؛ H) بافت شعلهای (نور PPL).

Figure 3. Mineralogical and textural evidence indicating the occurrence of the boiling process in Chah-Morad deposit. A) Breccia texture; B) Crustiform-colloform texture; C) Lattice calcite texture; D) Colloform texture (XPL light); E) Crustiform texture (PPL light); F) Crustiform texture intersected bybrecciaveins (PPL light); G) Adularia (XPL light); H) Flame texture (PPL light).

ماهیت کلوفرمی بسیاری از نوارهای سیلیسی از نظر بافتی شبیه به نوارهای سیلیس بی شکلی است که در لولههای سطحی چاههای زمین گرمایی یافت می شود. بر این اساس، همان گونه که برای سینترهای (Sinte) سیلیس شرح داده شده است (Herdianita و سپس به صورت کوار تز بلورین نهشت می کند. با فرض صحیح انگاشتن این نتیجه، از دست رفتن بخار و جوشش باید برای انحلال تا جدایش در سیلیس بی شکل رخ دهد (Henley and Ellis, 1983; Fournier, 1985; Simmons and Browne, 2000). بنابراین می توان گفت حضور چنین بافتی در کوار تزهای نواری و حفرههای بر شی شواهدی از جوشش و پتانسیل رسوب طلا است (شکل ۴) (Hedenquist and).

شکل^۴ نمودار حلالیت سیلیس در برابر دما برای کوارتز، کریستوبالیت و سیلیس بی شکل. جوشش و از بین رفتن بخار در شرایط متعادل (خطوط قرمز) درنتیجه سرد شدن سیال سبب می شود به جای تشکیل کوارتز سیلیس بی شکل به صورت سینتر یا کلوییدی تشکیل شود؛ از دست دادن بخار تعادل در شرایط غیر متعادل (به عنوان مثال، در حین فشار شدید؛ خط چین قرمز) با کاهش دمای به نسبت کمی می تواند سبب تشکیل کلوییدهای سیلیسی شود. اختلاط هر سیال ژرف با آب های زیرزمینی کم ژرفا (سرد یا بخار گرم) سبب شکل گیری سیلیس بی شکل نمی شود (خط چین آبی) (Hedenquist and Arribas, 2017).

Figure 4. Silica solubility vs. temperature for quartz, cristobalite and amorphous silica. Boiling and equilibrium vapor loss (red lines) results in the cooling liquid to shift from quartz to amorphous silica as sinter or colloid deposition; non-equilibrium vapor loss (e.g., during sharp depressurization; dashed red line) with relatively slight temperature decreases can cause the formation of silica colloids. Mixing of any deep liquid with a shallow groundwater (cool or steam-heated) will not cause the formation of amorphous silica (dashed blue line) (Hedenquist and Arribas, 2017).

بافت فراوان بعدی بافت شعلهای کوارتز است (شکل ۳– H). تصور می شود که این بافت که نتیجه تبلور مجدد دانههای بسیار ریز کلسدونی فیبری با سطوح بیرونی گردکه منشا آن ژل سیلیسی دارند، باشد (Dong et al.,1995). ژل سیلیسی زمانی

نهشته میشود که اشباع بیش از حد سیلیس در پاسخ به سرد شدن سریع و کاهش فشار همراه با تەنشینی سیلیس بی شکل رخ دهد (Henley and Hughes, 2000).

سیلیسهای تودهای (کوارتز) از جمله بافتهای مشاهده شده در کانسار چاهمراد هستند. این اصطلاح به رگههای کوارتزی اشاره میکند که دارای بافت همگن هستند، هیچگونه نواربندی، شکستگی یا تغییرشکل نشان نمیدهند (Dong et al.,1995). این نوع سیلیس اغلب به دلیل داشتن میانبارهای سیال بسیار کوچک در کوارتز (< ۲ میکرومتر) در نمونههای دستی شیری رنگ است. بافت تودهای نشاندهنده یک ویژگی اصلی اولیه بوده که در طی نهشت آهسته در شرایط بهنسبت سازگار در فضای باز شکل گرفته و با جوشش ارتباطی ندارد.

۲-۴- شواهد کانیشناسی دال بر رخداد جوشش

مطالعات کانی شناسی، کانی نگاری و بافتی و ساختی در نمونه های برداشت شده از کانسار چاهمراد، نشاندهنده رخداد ۳ مرحله کانی زایی است (شکل ۵). در مرحله اول کانیزایی، جایی که جوشش رخ داد کوارتز نسل اول، که گاه در اثر فرایندهای گرمابی همچون جوشش برشی شدهاند و حاوی ماده معدنی طلا به صورت قطعات نانو در پیریت نسل اول و الکتروم هستند به همراه آدولاریا، کلسیت تیغهای، کلسدونی و کالکوپیریت نهشته میشود. مرحله دوم کانی زایی مرحله توسعه فرایند گرمابی است. در این مرحله، کوارتز نسل دوم که قطعات برشی گرمابی را سیمانی کرده و مابین آنها قرار گرفتهاند، پیریت نسل دوم، کالکوپیریت به همراه ماده معدني طلا، الكتروم، كالن، اسفالريت، بورنيت و آدولاريا نهشته شدهاند. در مرحله سوم کانیزایی کوارتز نسل سوم ، پیریت نسل سوم، مولیبدنیت، گالن و اسفالریت تشکیل شدهاند. نسل سوم کوارتز که دارای میزان کمتری از ماده معدنی است به صورت رگچههای کوچک در مراحل انتهایی در دو نسل قبلی تزریق شدهاند. پس از فرایند کانهزایی، همزمان با فرایندهای برونزاد (سوپرژن) و در نتیجه اکسیداسیون سولفیدها، کانیهای هماتیت، گوتیت، مالاکیت، لیمونیت و کانیهای کوولیت، دیژنیت و کانی های رسی تشکیل شدند. در این بین، کانی هایی که به نحوی در فرايند جوشش دخيل هستند، مورد بررسي قرار گرفتند.

حضور کانی آدولاریا (شکل ۳-G) و ایلیت در نمونههای کانسار چاهمراد نشاندهنده وجود یک شرایط تقریبا خنثی است. آدولاریا بهطور معمول در رگهها همراه با کوارتز و کلسیت تیغهای و در سنگهای میزبان مخازن زمین گرمایی به صورت بلورهای میکروسکوپی یافت میشود (Browne, 1978; Simpson et al., 1995). علت نهشت آدولاریا، آزاد شدن ₂CO در هنگام جوشش است که سبب افزایش H محلول و در نتیجه، تغییر از دامنه انحلال ایلیت به آدولاریا و نهشت آن میشود (André-Mayer et al., 2002; Browne and Ellis, 1970). آدولاریا شاهدی قوی از فرایند جوشش و نفوذپذیری مناسب شناخته شده است.

بررسی سامانههای گرمابی نشاندهنده رابطه مکانی و زمانی بین جوشش و کانیسازی فلزات گرانبها میباشد و این ارتباط از نظر تئوری و مطالعات انحلال پذیری طلا ثابت شده است. انحلال پذیری طلا در دمای ۲۵۰ درجهسانتی گراد به عنوان تابعی از Hq سیال و حالت اکسیداسیون در شکل ۶ نشان داده شده است. این شکل حوضههای ثبات فازهای آهن دار مانند هماتیت، پیریت، مگنتیت و پیروتیت را برای اکتیویته گو گرد معادل ۲۰۱۰ نشان میدهد. ایلیت و آدولاریا کانیهای معمول در دگرسانی در سامانههای اپی ترمال هستند، شکل ۶ با فرض غلطت ۲۰ معادل دا¹⁵ و غلظت ⁺²M معادل ⁵⁰ مرز تعادل ایلیت – آدولاریا را در زمان تعادل با سیلیس بی شکل و نیز در زمان تعادل با کوارتز در دمای ۲۵۰ درجه سانتی گراد، نشان می دهد. توجه داشته باشید که اگر سیال به طور ناگهانی در پاسخ به جوشش شروع به رسوب سیلیس بی شکل کند، Hq سیال در تعادل با ایلیت – آدولاریا و کوارتز بیش از یک و احد Hq کاهش مییابد. این امر به کاهش حلالیت طلا و در نتیجه نهشت طلا میانجامد.

Gangue/ore minerals		Mineralization			Post Mineralization
		Stage I	Stage II	Stage III	
Quartz	Quartz I		•		
	Quartz II				
	Quartz III				
Pyrite	pyrite I				
	pyrite II				
	Pyrite III				
Chalcopyrite					
Gold nanoparticles in pyrite					
Electrum					
Sphalerite					
galena					
Bornite					
Molybdenite					
Adularia					
Calcite			-		
Chalcedony			-		
Covellite, digenite					
Hematite					
Limonite					
Goethite					
Malachite					
Clay mineral					

شکل ۵- توالی پاراژنتیک کانیها در کانسار چاهمراد.

Figure 5. Mineral paragenetic sequence of Chah-Morad epithermal deposit.

شکل ۶- نمودار حلالیت طلا به عنوان تابعی از PH و حالت اکسیداسیون (_L log *fH* یا log *f*O₂). حلالیت در دمای C° ۲۵۰، فعالیت گو گرد کل 0.01، غلظت یون پتاسیم ³⁻ 10×5 (Log *f*O₂). حلالیت در دمای C° ۲۵۰، فعالیت گو گرد کل 0.01، غلظت یون پتاسیم ³⁻ 10×5 (⁺¹) مول و غلظت یون منیزیم ⁵⁻ 10×4 (Helgeson, 1969) مول محاسبه می شود. منحنی تعادل آدولاریا – ایلیت از داده های هلگسون (Helgeson, 1969) و منحنی حلالیت های سیلیس بی شکل و کوار تز از گونارسون آرنورسون (Log 2000) و منحنی حلالیت های سیلیس بی شکل است. بیشینه حلالیت طلا با دایره زرد و خطوط حلالیت طلا (بر حسب 40) با خط چین نشان داده شده است (Helge and Brown, 1985) و شنبر گر و بارنز (Barnes, 1989)).

Figure 6. Solubility of gold as a function of pH and oxidation state (log fO_2 or log fH_2). The solubility is calculated at a temperature of 250°C, total sulfur activity of 0.01, potassium ion concentration (K⁺) of 5×10⁻³ molal and magnesium ion concentration (Mg²⁺) of 4×10⁻⁵ molal. Illite-adularia equilibria are calculated from data in Helgeson (1969) and amorphous silica and quartz solubilities from Gunnarsson and Arnórsson (2000). Maximum gold solubility is represented by the yellow circle, and gold solubility contours (in ppb) are shown by dashed lines. (Hm: Hematite, Py: pyrite, Mt: magnetite and Po: pyrrhotite). (After Henley and Brown, 1985, and Shenberger and Barnes, 1989).

فرض این که طلا به صورت کمپلکس بی سولفیدی حمل می شود، جوشش یک محلول منجر به مصرف یون هیدروژن (pH افزایش می یابد) و از دست دادن عامل کمپلکس کننده طلا طبق رابطه (۲) می شود.

 $Au(HS)_{2}^{-} + 0.5 H2 + H^{+} = Au(s) + 2H_{2}S(v)$ (۲) (۲) رابطه (۲) جو شش همچنین به از دست دادن CO_{2} محلول می انجامد که به نوبه خود مطابق با رابطه (۳) منجر به افزایش pH می شود. رابطه (۳) (۳) (۳) رابطه (۳) (۳) (۳) رابطه (۳)

ربط (۱) تهنشست پیریت همچنین با حذف عامل کمپلکس ساز مسئول انتقال طلا (گوگرد) طبق رابطه (۴) باعث تهنشست طلا می شود.

Fe₂⁺ + 2Au(HS)₂⁻ = 2Au (s) + FeS₂(s) + 2H⁺ + 2HS^c (۴) (۴) احتمالا بیشتر سیالات کانهساز اپی ترمال در ابتدا اشباع از طلا نیستند، بلکه در نتیجه تغییرات در محیط شیمیایی و فیزیکی در محل رسوب به اشباع رسیده و سبب

نهشت طلا می شوند. با این حال، همان گونه که در بالا گفته شد، جوشش، نهشت پیریت و تغییر از نهشت کوارتز به نهشت سیلیس بی شکل، همگی سبب تغییر در pH و یا فعالیت گوگردی سیال می شوند که می تواند به ته نشست طلا بیانجامد (Bigdeli) (et al., 2021).

۴-۳- شواهد میانبارهای سیال دال بر رخداد جوشش

افزون بر معیارهای بافتی وکانیشناسی یاد شده، میانبارهای سیال نیز میتوانند

شواهدی از جوشش ارائه دهند. کانت و همکاران (Canet et al., 2011) با در نظر گرفتن دو مولفه دما و فشار تکامل سیال و به دام افتادن آن را به صورت سیال درگیر توصیف کرده و دو مسیر را برای سیالی که به صورت آدیاباتیک به سمت بالا در حرکت است، توصیف می کنند (شکل ۷). مسیر اول (A) سیالی را نشان می دهد که در حین بالا آمدن به صورت همگن به دام می افتد و میانبارهای آبگینی را در سطوح پایین یک سیستم گرمابی تشکیل می دهد. مسیر تکامل میانبار سیال از لحظه تشکیل با یک ایزو کور (خط چگالی ثابت، فلش های سیاه)، تا قطع منحنی L+V محدود می شود. توجه داشته باشید در این مسیر دمای شرایط دما و فشار را نمی توان در هنگام تشکیل میانبار سیال به طور مستقیم از شرایط دما و فشار را نمی توان در هنگام تشکیل میانبار سیال به طور مستقیم از

مسیر دوم (B) سیالی را نشان میدهد که در هنگام جوشش، در سطوح کمژرفا همان سیستم گرمابی به صورت ناهمگن به دام افتاده است. در طی این مسیر هم میانبارهای غنی از مایع و هم میانبارهای غنی از گاز تشکیل میشوند. در این حالت، T معادل مقادیر T برای میانبارهای غنی از مایع است و فشار به دام افتادن (Pt) میتواند به طور مستقیم از منحنی جوشش استنباط شود. با توجه به حضور میانبارهای سیال با نسبتهای مختلف مایع و گاز میتوان نتیجه گرفت که جریان سیال در این کانسار مسیر دوم را گذرانده که خود گویای رخداد جوشش است.

> Path (A) Path (B) Path (B) Path (B) T.P. SOLID LIQUID T.P. SOLID LIQUID T.P. SOLID C.P. Path (A) C.P.

شکل ۷- تکامل و به دام افتادن سیال به صورت میانبار با در نظر گرفتن دو مولفه دما (T)– فشار (P) (Canet et al., 2011). (مخففها: _tT: دمای همگنشدگی، T.: دمای به دام افتادن، .T.P: نقطه سهگانه محل وجود سه فاز جامد، مایع گاز، C.P.: نقطه بحرانی).

Figure 7. Fluid evolution and its entrapment as fluid inclusions, in the temperature (T) – pressure (P) (Canet et al., 2011). (Abbreviations: T_h : homogenization temperature, T_t : trapping temperature, T.P.: triple point where three phases exist, solid, liquid, gas, C.P.: critical point).

بررسیهای صورت پذیرفته در نمونههای میانبارهای سیال در کانسار طلای چاهمراد، نشان میدهد این میانبارها بر اساس تعداد فاز و نسبت جامد، مایع و گاز به ۶ گروه تقسیم میشوند: گروه اول میانبارهای سیال چند فازی گاز + مایع + مایع (L+L+V) (شکل ۸– ۸)، گروه دوم میانبارهای سیال چند فازی مایع+ گاز + جامد (L+V+S) (شکلهای ۸– (F, C, B)، گروه سوم میانبارهای سیال دو فازی غنی از مایع (L+V+) با بیشترین فراوانی (شکلهای ۸– C, I)، گروه چهارم میانبارهای سیال دو فازی از غنی از بخار (L+V) (شکلهای ۸– L), (H, J, G – ۸ (شکلهای ۲) (شکلهای ۵– K),

گروه ششم میانبارهای سیال تک فازی سیال (L) (شکلهای ۸– H, J).در این بین، حضور میانبارهای سیال با نسبتهای متفاوت از مایع و گاز یا به عبارتی همزیستی میانبارهای سیال غنی از مایع با میانبارهای سیال غنی از گاز که شکل نمادین (شماتیک) آن به صورت شکلهای ۸– L, K ما قابل مشاهده است و نیز همیافتی میانبارهای سیال تک فازی مایع با میانبارهای سیال تک فازی گاز وجود رخداد جوشش را در کانسار چاهمراد مورد تایید قرار می دهد (,, Bodnar et al 1985; Haas, 1971; Van den Kerkhof and Hein, 2001; Maanijou et al

شکل ۸- انواع میانبارهای سیال موجود در کانسار چاهمراد. ۸) گروه اول (L+L+V) و گروه دوم (L+V+S). B) گروه دوم (L+V+S) و گروه سوم (L+V) C) گروه دوم (L+V+S). D) گروه سوم (L+V). E) گروه سوم (L+V) و گروه ششم (L). F) گروه دوم (L+V+S). G) گروه پنجم (V). H) گروه سوم (L+V)، گروه پنجم (V) و گروه ششم (L). I) گروه چهارم (L+V) و گروه پنجم (V). J) گروه چهارم (L+V)، گروه پنجم (V) و گروه ششم (L). K) طرحی نمادین از میانبارهای سیال با نسبتهای متفاوت از مایع به بخار و گویای رخداد فرایند جوشش. L) طرحی نمادین از میانبارهای سیال با نسبتهای ثابت مایع به بخار گویای عدم فرایند جوشش.

Figure 8. The types of fluid inclusions at Chah-Morad deposit. A) The first group (L+L+V) and the second group (L+V+S). B) The second group (L+V+S) and the third group (L+V). C) The second group (L+V+S), D) The third group (L+V). E) The third group (L+V) and the sixth group (L). F) The second group (L+V+S). G) The fifth group (V). H) The third group (L+V), the fifth group (V) and the sixth group (L). I) The fourth group (V+L) and the fifth group (V). J) The fourth group (V+L), the fifth group (V) and the sixth group (L). I) The fourth group (V+L) and the fifth group (V). J) The fourth group (V+L), the fifth group (V) and the sixth group (L). K) Schematic diagram of the fluid inclusions containing inconsistent liquid-to-vapor ratios indicating boiling. L) Schematic diagram of the fluid inclusions containing consistent liquid-to-vapor ratios indicating no boiling.

باید بررسی روند میانبارهای سیال در نمودار دمای همگنسازی در برابر شوری (یا دمای ذوب یخ) ویلکینسون (Wilkinson, 2001) را مورد بررسی قرار داد. به این صورت که با بررسی افزایش تدریجی شوری (یا کاهش T_{mice}) همراه با کاهش _H بتوان گفت جدایش املاح غیرفرار به فاز مایع در حین از بین رفتن بخار به عبارتی جوشش در حال رخداد است. بررسی نمودار ویلکینسون (Wilkinson, 2001) در نمونههای کانسار چاهمراد نشاندهنده این است که رخداد فرایند جوشش در سه نسل کوارتز شناسایی در این کانسار باعث نهشت طلا و اختلاط با یک سیال هم دما (ایزوترمال) سبب نهشت اسفالریت در این کانسار شده است (شکل ۹). یادآوری این نکته ضروری است که معیار اصلی رخداد جوشش وجود میانبارهای سیال با نسبتهای مایع به گاز متغیر باید یک توالی همبرزایی (پاراژنتیکی) Bodnar et al, 1985; Haas, 1971; Van den Kerkhof) ، با این حال، به نظر میرسد به دام افتادن ناهمگن سیالها (بخار+مایع) به طور گستردهای رخ نمیدهد، به گونهای که سیمونز و کریستنسن (Simmons and Christenson, 1994) دریافتند که در یک سیستم زمین گرمایی فعال در حال جوشش، بهرغم تولید شدید حبابهای بخار، تنها کمتر از ۱% ازمیانبارهای سیال به دام افتاده، غنی از بخار بودند. بنابراین، به دلیل بررسی دقیق تر فرایند جوشش

شکل ۹-موقعیت میانبارهای سیال کانسار چاهمراد در نمودار دمای همگن شدگی در برابر شوری نشان دهنده رخداد فرایند جوشش در نهشت سه نسل کوار تز و اختلاط با یک سیال هم دما (ایز و تر مال) در نهشت اسفالریت (مخفف ها: Q1: نسل اول کوار تز، Q2: نسل دوم کوار تز، Q3: نسل سوم کوار تز، Sp: اسفالریت) (بر گرفته از و یلکینسون- Wilkinson, 2001).

Figure 9. The position of the fluid inclusions in the Chah-Morad deposit in the graph of homogenization temperature versus salinity showing the occurrence of the boiling process in the deposit of three generations of quartz and mixing with an isothermal fluid in the sphalerite deposit (abbreviations: Q1: the first generation of quartz, Q2: the second generation of quartz, Q3: the third generation of quartz, Sp: sphalerite) (After Wilkinson, 2001)

میانبارهای سیال به دام افتاده از افق جوشش تا سطح، نیز با همزیستی میانبارهای غنی از مایع و غنی از بخار مشخص می شوند به طوری که دمای همگن شدگی در قاعده زون جوشش برابر با ۲° ۳۰۰ (Albinson et al., 2001) و در بالای سیستم این دما <۲۵ خواهد بود (Albinson et al., 2001) که این موضوع می تواند ابزاری مفید برای اکتشافات کانسارهای ایی ترمال به شمار رود سیال با نسبت مایع به بخار ثابت مشخص می شوند که بیشتر در دمای بالاتر از ۲۵ °۳۰ به فاز مایع همگن می شوند (Bodnar et al., 1985). این موضوع را می توان در نمودار به فاز مایع همگن می شوند (Bodnar et al., 1985). این موضوع را می توان در نمودار به مادین (شماتیک) شکل ۱۰ دید. توجه داشته باشید که سیستمهای گرمابی مرتبط با تشکیل کانسارهای ایی ترمال، سامانه های پویا (دینامیکی) هستند و افق جوشش به احتمال در طول زمان با تغییر دمای سیال، سرعت جریان، شکستگی ها و همانند آن تغییرات زمین شیمیایی عمودی در مقیاس یک کانسار یکی از ویژگی های مهم در بسیاری از کانسار های اپی تر مال است (André-Mayer et al., 2002). به این تر تیب که یک منطقه ژرف غنی از فلزات پایه (Pb, Zn, Cu) و یک منطقه کم ژرفای غنی از فلزات منطبق است (Ag, Au) وجود دارد که به طور معمول مرز بین این دو منطقه با افق جو شش منطبق است (Buchanan, 1981). آلبینسون و همکاران (Albinson et al., 2001)، چنین بیان کردند که شوری در بالای افق جو شش کمتر از . ۲۳ wt%NaCl eq و اغلب کمتر از wwt%NaCl eq. معمول مرز بین این افق به طور معمول بین کمتر از wwt%NaCl eq. است. به این تر تیب با این فرض که سیستم از شکستگی های باز و به هم پیوسته تشکیل شده و در فشار هیدروستاتیک قرار دارد، هنگامی که فرایند جو شش در ژرفا شروع می شود، به طور معمول سیال تا سطح به جو شیدن ادامه می دهد جو شش، سیال با شوری کم تا متوسط و بخار با چگالی کم وجود دارد. مجموعه

شکل ۱۰- طرح نمادین ارتباط انواع سیال در گیر، جوشش و کانیسازی فلزات پایه و گرانبها در نهشتههای اپی ترمال (اصلاح شده از 1992 ,Cline et al.).

Figure 10. Schematic diagram showing the relationship between fluid inclusion types, boiling and precious and base metal mineralization in epithermal deposits. (Modified after Cline et al., 1992).

به منظور بررسی این موضوع در کانسار چاهمراد، دادههای ترمودینامیکی در سه نسل کوارتز (به عنوان میزبان کانیسازی فلزات گرانبها) و کانی اسفالریت (به عنوان ماده معدنی فلزات پایه) مورد مطالعه قرار گرفت. همانگونه که در شکل ۱۱ مشاهده میشود، بررسی نمودار فراوانی شوری به دست آمده توسط رابطه بودنار (Bodnar, 1992) در کانسار طلای چاهمراد نشان میدهد بیشترین فراوانی شوری در انواع نسلهای کوارتز بهترتیب .۲/۹ میرای کوارتز نسل دوم، .۵/۴ برای کوارتز نسل اول، .۱۹۷۰ تا ۱۹/۰۶ برای کوارتز نسل دوم، .۱۷

۱۲/۹۱ برای کوار تز نسل سوم است. بر اساس آنچه که گفته شد، این بازه از شوری نشاندهنده این است که نمونهها از منطقه بالای افق جوشش برداشت شدهاند. وجود میانبارهای سیال با شوریهای متفاوت شاهدی گویای رخداد جوشش سیالات گرمابی میباشد (Drummond and Ohmoto, 1985) که این موضوع را در بررسی نمونههای کانسار چاهمراد میتوان دید. در مقابل، بیشترین فراوانی شوری در کانی اسفالریت بیش از .NaCl eq این موضوع گویای این است که این نمونه از زیر افق جوشش برداشت شده است.

شکل ۱۱– نمودار فراوانی شوری میانبارهای سیال کانسار چاهمراد نشاندهنده رخداد فرایند جوشش. (مخففها: Q1: نسل اول کوارتز، Q2: نسل دوم کوارتز،Q3: نسل سوم کوارتز، Sp: اسفالریت).

Figure 11. Salinity frequency histogram of fluids inclusion in Chah-Morad deposit showing the occurrence of boiling process. (Abbreviations: Q1: the first generation of quartz, Q2: the second generation of quartz, Q3: the third generation of quartz, Sp: sphalerite).

شوری در سیالهای گرمابی در کانسارهای اپیترمال در محدوده گستردهای متفاوت بوده و در ۹۰ درصد موارد از صفر تا ۱۷ درصد وزنی معادل نمک طعام میباشد. از آنجا که کلر، که در طیف گستردهای از شرایط مهمترین زیر دمای ۲۷۰ درجهسانتی گراد حلالیت بسیار کمی دارد؛ بنابراین، همگام با تولید بخار در رخداد جوشش، کلر موجود در فاز مایع باقیمانده و پیرو آن، شوری افزایش مییابد (Henley et al., 1984). بدین ترتیب شوری با محتوای فلزی سیستم ارتباط داشته و در نتیجه نقره و عناصر پایه در محیطهای اپیترمال به طور عمده به صورت کمپلکس کلریدی حمل می شوند. این کمپلکس در شرایط احیا و Hp خنثی در حمل

فلزات نقره و عناصر پایه اهمیت بیشتری نسبت به حمل طلا دارند (Seward, 1997) در محیط اپی ترمال برای (and Barnez). در مقابل، کمپلکس بی سولفیدی (Au(HS) در محیط اپی ترمال برای حمل طلا اهمیت بیشتری داشته و در نتیجه در محیط اپی ترمال شوری در مسیر حمل (seward and Barnez, 1997) دارد (Seward and Barnez, 1997). (یا فقط طلا) کمتر بوده و با افزایش نسبت نقره به طلا و نسبت فلزات پایه به فلزات گرانبها افزایش می یابد (Albinson et al., 2001). بررسی نمودار دمای همگن شد گی در برابر شوری پیراژینو (Pirajno, 2009) در کانسار طلای چاهمراد نشان می دهد کمپلکس چیره برای حمل طلا، کمپلکس سولفیدی است (شکار ۱۲).

شکل ۱۲– نمودار دمای همگن شدن در برابر شوری برای تعیین کمپلکس حامل فلز در کانسار چاهمراد (برگرفته از Pirajno, 2009). A و B) نمودارها نشان دهنده محدودههایی هستند که در آن به ترتیب کلرید و سولفید کمپلکس های چیره موجود در سیال هستند. (دایره آبی: کوارتز نسل اول (Q1)، دایره سبز: کوارتز نسل دوم (Q2)، دایره نارنجی: کوارتز نسل سوم (Q3)، دایره قرمز: اسفالریت (Sp).

Figure 12. Diagram of homogenization temperature vs. salinity to determine the metal-bearing complex in the Chah-Morad deposit (after Pirajno, 2009). A and B) The diagrams indicate the ranges where chloride and sulfide are the dominant complexes in the fluid, respectively. (Blue circle: the first generation of quartz (Q1), green circle: the second generation of quartz (Q2), orange circle: the third generation of quartz (Q3), red circle: sphalerite (Sp)).

جو شش باشد (Maanijou et al., 2012).

بررسی ژرفای به دست آمده توسط دمای همگن شدگی و با استفاده از نمودار هاس (Hass, 1971) برای میانبارهای نسل های مختلف در کانسار چاهمراد نشان میدهد (شکل ۱۴) ژرفای تشکیل اسفالریت بیشتر از ژرفای تشکیل نسل های مختلف کوارتز است، بهطوری که ژرفای تشکیل کوارتز نسل اول حدود ۲۱۰ تا ۳۸۰ متر، کوارتز نسل دوم حدود ۴۸۰ تا ۷۰۰ متر، کوارتز نسل سوم حدود ۱۹۰ تا ۴۱۰ متر و برای اسفالریت حدود ۴۹۰ تا ۹۰۰ متر بر آورد می شود. مطالعه دمای همگن شدگی در نمونههای کانسار طلای چاهمراد نشان می دهد که بیشترین فراوانی دمای همگن شدگی در میانبارهای سیال متعلق به نسل های مختلف کوارتز، کمتر از ۳۰۰ درجه سانتی گراد است (شکل ۱۳). با توجه به شکل ۱۰ این موضوع بیانگر آن است که نمونه های مورد بررسی از بالای افق جو شش برداشت شده و می توان عیارهای خوبی از طلا در این ژرفا متصور بود. اما بیشترین فراوانی دمای همگن شدگی در میانبارهای سیال متعلق به اسفالریت دماهای ۲۸۲ تا ۳۰۷ درجه سانتی گراد است که می تواند نشان دهنده برداشت این نمونه از زیر سطح شکل ۱۳– نمودار فراوانی دمای همگن شدگی میانبارهای سیال کانسار چاهمراد که نشان میدهد بیشترین فراوانی دما مربوط به دماهای زیر ۳۰۰ درجه سانتی گراد است. (مخففها: Q1: نسل اول کوارتز، Q2: نسل دوم کوارتز،Q3: نسل سوم کوارتز، Sf: اسفالریت).

Figure 13. Homogenization temperature frequency histogram of the fluids involved in the Chah-Morad deposit, which shows the highest temperature frequency is related to temperatures below 300°C (Abbreviations: Q1: the first generation of quartz, Q2: the second generation of quartz, Q3: the third generation of quartz, Sp: sphalerite).

شکل ۱۴-نمودار دمای همگن شدگی برای تخمین ژرفای سیال به دام افتاده در کانسار اپی ترمال چاهمراد (برگرفته از هاس- Hass, 1971)، A) کوارتز نسل اول (Q1)، B) کوارتز نسل دوم (Q2)، C) کوارتز نسل سوم (Q3)، C) اسفالریت (SP).

Figure 14. Homogenization temperature diagram to estimate depth of fluid inclusion in Chah-Morad deposit (after Hass, 1971), A) The first generation of quartz (Q1), B) The second generation of quartz (Q2), C) The third generation of quartz (Q3), D) sphalerite (Sp).

۵- نتیجهگیری

مطالعه رخداد جوشش، ابزار ارزشمندی را برای بررسیهای دقیق تر و جامع تر روندهای اکتشاف در کانسارهای اپی ترمال فلزات گرانبهایی همانند طلا و نقره ارائه می نماید. ویژگیهای کانی شناسی و بافتی که در نتیجهٔ رخداد جوشش در کانسارهای طلای اپی ترمالی چاهمراد دیده می شوند عبارتند از: حضور کانی آدولاریا به همراه کوار تز در رگههای میزبان کانیسازی، بافت برشی، بافت کلوفرمی در کوار تزهای نواری و

حفرههای برشی، کلسیت با بافت تیغهای و وجود نوارهای کوارتز کلوفرمی-قشری. همچنین از ویژگیهای میانبارهای سیال که گویای رخداد فرایند جوشش در این کانسار است، می توان به وجود میانبارهایی با نسبت متفاوت مایع و بخار با یکدیگر، همیافتی میانبارهای سیال تک فازی مایع با میانبارهای تک فازی بخار، روند افزایش شوری سیالات با کاهش دمای همگن شدن در میانبارهای سیال و در نهایت، حضور

میانبارهای سیال با شوریهای متفاوت اشاره داشت. خاطر نشان میسازد اشباع طلا از یک کمپلکس بیسولفیدی به دلیل از دست دادن H₂S به صورت فاز بخار به شدت توسط جوشش هدایت میشود، که در چاهمراد قابل پیگیری است. از آنجا که بهترین

عیار طلا در قاعده زون جوشش وجود دارد و ویژگیهای یاد شده، قابل تعمیم به کانسارهای اپیترمال مشابه خواهند بود، از این رو، بررسی رخداد این فرایند، بسیار حائز اهمیت خواهد بود.

کتابنگاری

امرایی، س. و نیرومند، ش.، ۱۳۹۵، بررسیهای سنگزمینشیمیایی، کانیشناسی، دگرسانی و مطالعه میانبارهای سیال در سامانه رگهای طلا–مس دار کودکان محدوده اکتشافی کودکان، خراسان جنوبی. مجله زمینشناسی کاربردی پیشرفته، بهار ۱۳۹۵، شماره ۹۱، ۳ –۴۷. https://doi.org/10.22055/aag.2016.12143.

امیدوار، م. ر، ۱۴۰۰، نقشه زمین شناسی چاهمراد. مقیاس ۱:۱۰،۰ سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور.

- امینی، ل.، معانی جو، م.، جاننثاری، م. ر. و فتح تبار، س، ۱۳۹۹، آشکارسازی هالههای دگرسانی کانسار طلای چاهمراد با استفاده از تصاویر ASTER، دوازدهمین همایش انجمن زمین شناسی اقتصادی ایر ان، دانشگاه بوعلی. همدان. ایر ان. ۶۳۲ – ۶۳۲.
 - رحمانی، ش، ۱۳۹۷، کانیزایی طلا در کمربند طارم با نگرشی ویژه بر کانسار طلای لهنه (لوبین)-زرده (شمال غرب ایران)، رساله دکترا، دانشگاه لرستان، دانشکده علوم پایه، ۳۰۸ ص.
- شیعیان، ک.، قلمقاش، ج.، و ثوقی عابدینی، م. و مسعودی، ف.، ۱۳۹۴، زمین شناسی، ژئوشیمی و پتروژنز آتشفشان بزمان، جنوب خاوری ایران. مجله علوم زمین، سال بیست وچهارم، شماره ۹۹، ۹۹–۱۱۰. https://doi.org/10.22071/gsj.2015.42387.
- صالحییزدی، م.، قربانی، م.، نظافتی، ن. و وثوقی عابدینی، م.، ۱۴۰۱، نقش بیسنگ و ماگماتیسم جوان در کانهزایی طلای اپیترمال و چندفلزی در منطقه تکاب-ماه نشان، شمال باختر ایران. مجله علوم زمین، شماره ۳۲، ص. ۱۹۵-۱۵۸. https://sid.ir/paper/1040230/fa،
- فاضلی، ط.، ۱۳۹۷، شیمی تورمالین و مطالعات سیالات درگیر در رگههای گرمابی برشی کوارتز-تورمالین طلادار کانسار ساریگونی، قروه، کرستان، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی، ۱۳۰ ص.

References

- Adams, S. F., 1920. A microscopic study of vein quartz. Economic Geology, 15 (8), 623-664. https://doi.org/10.2113/gsecongeo.15.8.623.
- Agard, P., Omrani, J., Jolivet, L., and Mouthereau, F., 2005. Convergence history across Zagros (Iran): Constraints from collisional and earlier deformation, International Journal of Earth Sciences, 94, 401-419. http://dx.doi.org/10.1007/s00531-005-0481-4.
- Albinson, T., Norman, D. I., Cole, D., and Chomiak B., 2001. Controls on formation of low-sulfidation epithermal deposits in Mexico: Constraints from fluid inclusion and stable isotope data. Society of Economic Geologists Special Publication, 8, 1-32.https://doi.org/10.5382/SP.08.01.
- Aliani, F., Maanijou, M., Sabouri, Z., Sepahi, A. A., 2012. Petrology, geochemistry and geotectonic environment of the Alvand Intrusive Complex, Hamedan, Iran, Chemie der Erde., 72 (4), 363-383. https://doi.org/10.1016/j.chemer.2012.05.001.
- Amini, L., Maanijou, M., Jannessary, M. R., and FathTabar, S., 2022. Alteration zone detection of Chah-Morad gold deposit using ASTER images. 12th symposium of Iranian Society of Economic Geology, Bu-Ali Sina university, Hamedan. Iran. 623-632. (In persian).
- Amraei, S., and Niroomand, Sh. 2016. Mineralogy, Alterations, Lithogeochemical Investigations and Fluid Inclusions Studies in Kudkan Cu-Au Mineralization Area, Southern Khorasan, Iran, Vol 6, Issue 1, S.N.19, p. 34-47. https://doi.org/10.22055/aag.2016.12143. (In persian).
- André-Mayer, A.-S., Leroy, J., Bailly, L., Chauvet, A., Marcoux, E., Grancea, L., Llosa, F., and Rosas, J., 2002. Boiling and vertical mineralization zoning: a case study from the Apacheta low-sulfidation epithermal gold-silver deposit, south Peru. Mineralium Deposita, 37, 452 - 464. http://dx.doi.org/10.1007/s00126-001-0247-2.
- Berberian, M., and King, G.C.P., 1981. Towards a paleogeography and tectonic evolution of Iran, Canadian Journal of Earth Sciences, 18, 210–265. https://doi.org/10.1139/e81-019.
- Berger, B. R., and Eimon, P., 1983. Conceptual models of epithermal precious metal deposits. In: Shanks WC III Cameron volume on unconventional mineral deposits. Australasian Institute of Mining and Metallurgy, 91–205.
- Biabangard, H., and Moradian, A., 2008. Geology and geochemical evaluation of TaftanVolcano, Sistan and Baluchestan Province, southeast of Iran, Chinese Journal ofGeochemistry, 27, 356-369. https://dx.doi.org/10.1007/s11631-008-0356.
- Bigdeli, R., Tale Fazel, E., Maanijou, M., 2021. Mineralization, ore mineral chemistry and sulfur stable isotopes at the Chaldaq gold prospect (north Takab): evidence for gold formation mechanism. Journal of Economic Geology, 13 (1), 85-111. https://dx.doi.org/10.22067/econg. v13i1.83781.
- Bodnar, R. J., 1992. Revised equation and table for determining the freezing point depression of H2O-NaCl solutions, Geochemica et Cosmochimica Acta, 57, 683-684.
- Bodnar, R. J., Reynolds, T. J., and Kuehn, C. A., 1985. Fluid-inclusion systematics in epithermal systems. Reviews in Economic Geolology, 2, 1–24. https://doi.org/10.5382/Rev.02.05.
- Browne, P. R. L., 1978. Hydrothermal alteration in active geothermal fields. Annual Review of Earth and Planetary Sciences 6, 229–248. https://doi.org/10.1146/annurev.ea.06.050178.001305.

- Browne, P. R. L., and Ellis, A.J., 1970. The Ohaki-Broadlands hydrothermal area, New Zealand, mineralogy and related geochemistry. Am. J. Sci. 269, 97–131. https://doi.org/10.2475/ajs.269.2.97.
- Buchanan, L. J., 1981. Precious metal deposits associated with volcanic environments in the Southwest. Arizona Geological Society Digest, 14, 237-262.
- Candela, Ph., A., 1997. A Review of Shallow, Ore-related Granites: Textures, Volatiles, and Ore Metals.Journal of Petrology, 38 (12), 1619–1633, https://doi.org/10.1093/petroj/38.12.1619.
- Canet, C., Franco, S.I., Prol-Ledesma, R.M., González-Partida, E., and Villanueva-Estrada, R.E., 2011. A model of boiling for fluid inclusion studies: application to the Bolaños Ag– Au–Pb–Zn epithermal deposit, Western Mexico. J. Journal of Geochemical Exploration, 110 (2), 118 125. https://doi.org/10.1016/j.gexplo.2011.04.005.
- Christie, A. B., Simpson, M. P., Brathwaite, R. L., Mauk, J. L., and Simmons, S. F., 2007. Epithermal Au-Ag and related deposits of the Hauraki goldfield, Coromandel volcanic zone, New Zealand. Economic Geology, 102 (5), 785–816. https://doi.org/10.2113/gsecongeo.102.5.785.
- Cline, J. S., Bodnar, R. J., and Rimstidt, J. D., 1992. Numerical simulation of fluid flow and silica transport and deposition in boiling hydrothermal solutions: Application to epithermal gold deposits. Journal of Geophysical Research, 97, B6, 9085-9103. https://doi. org/10.1029/91JB03129.
- Cole, D. R., and Drummond, S. E., 1986. The effect of transport and boiling on Ag/Au ratios in hydrothermal solutions: a preliminary assessment and possible implications for the formation of epithermal precious-metal ore deposits. Geochem Explor, 25 (1-2), 45–79, https://doi.org/10.1016/0375-6742 (86)90007-5.
- Cooke, D. R., and Simmons, S. F., 2000. Characteristics and genesis of epithermal gold deposits. Economic Geology, 13, 221–244, https://doi. org/10.5382/Rev.13.06.
- Dong, G., and Morrison, G. W., 1995. Adularia in epithermal veins, Queensland; morphology, structural state and origin. Miner Deposita, 30, 11-19, doi:10.1007/BF00208872.
- Dong, G., Morrison, G., and Jaireth, S., 1995. Quartz textures in epithermal veins, Queensland; classification, origin and implication. Economic Geology, 90 (6), 1841-1856, http://dx.doi.org/10.2113/gsecongeo.90.6.1841.
- Dong, L. L., Wan, B., Deng, C., Cai, K. D., and Xiao, W.J., 2018. An Early Permian epithermal gold system in the Tulasu Basin in North Xinjiang, NW China: constraints from in situ oxygen-sulfur isotopes and geochronology. Asian Earth Sci. 153, 412–424, doi: 10.1016/j. jseaes. 2017.07.044.
- Drummond, S. E., and Ohmotto, H., 1985. Chemical evolution and mineral deposition in boiling hydrothermal systems. Economic Geology, 80, 126–147, https://doi.org/10.2113/gsecongeo.80.1.126.
- Esmaeli, M., Lotfi, M., and Nezafati, N., 2015. Fluid inclusion and stable isotope study of theKhalyfehlou copper deposit, southeast Zanjan, Iran. Arab. J. Geosci, 8, 9625–9633, https://doi.org/10.1007/s12517-015-1907-3.
- Fazeli, T., 2019. Tourmaline chemistry and fluid inclusion studies of brecciated hydrothermal Au-bearing quartz-tourmaline veins at Sari Gunay deposit, Ghorveh, Kurdistan, Thesis Submitted for Degree of Masters of Science, Kharazmi University, Factulty of Earth Sciences, Department of Geochemistry, 130 p. (In persian).
- Fournier, R.O., 1985. The behavior of silica in hydrothermal solution. Economic Geology. 2, https://doi.org/10.5382/Rev.02.03.
- Ghalamghash, J., Schmitt, A. K., Shiaian, K., Jamal, R., and Sun-Lin Chung, 2018. Magma origins and geodynamic implications for the Makran-Chagai arcfrom geochronology and geochemistry of Bazman volcano, Southeastern Iran. Journal of Asian Earth Sciences, 171, 2-53, https://doi.org/10.1016/j.jseaes.2018.12.006.
- Glennie, K. W., 2000. Cretaceous tectonic evolution of Arabia eastern plate margin of two oceanic, in Middle East models of Jurassic/Cretaceous carbonates systems, SEPM, Special Publications, Tulsa, USA, 69, 9-20, https://doi.org/10.2110/pec.00.69.0009.
- Grof, J. A. 2019. Evidence of boiling and epithermal vein mineralization in Carlin-type deposits on the Getchell trend, Nevada, Ore Geology Reviewsogy Reviews, 106, 340–350, https://doi.org/10.1016/j.oregeorev.2019.02.013.
- Gunnarsson, I., and Arnórsson, S., 2000. Amorphous silica solubility and the thermodynamic properties of H4SiO°4 in the range 0° to 350°C at Psat, Geochimica et Cosmochimica Acta, 64 (13), 2295-2307, http://dx.doi.org/10.1016/S0016-7037(99)00426-3.
- Haas, J. L., 1971. The effect of salinity on the maximum thermal gradient of a hydrothermal system at hydrostatic pressure. Economic Geology, 66 (6), 940–946, https://doi.org/10.2113/gsecongeo.66.6.940.
- Heald, P., Floey, N. K., and Hayba, D. O., 1987. Comparative anatomy of volcanic-hosted epithermal deposits: Acid-sulfate and adulariasericite types. Economic Geology, 82 (1), 1–26, http://dx.doi.org/10.2113/gsecongeo.82.1.1.
- Hedenquist, J. W., and Arribas, A., 2017. Epithermal ore deposits: first-order features relevant to exploration and assessment. Mineral Resources to Discover 14th SGA Biennial Meeting 2017, 1, 47-50.
- Hedenquist, J. W., and Henley, R. W., 1985. The importance of CO2 on freezing point measurements of fluid inclusions; Evidence from active geothermal systems and implications for epithermal ore deposition, Economic Geology, 80 (5), 1379-1406, https://doi.org/10.2113/ gsecongeo.80.5.1379.

10966.

- Hedenquist, J. W., Arribas, A., and Gonzalez Urien, E., 2000. Exploration for epithermal gold deposits. Economic Geology, 13, 245–277, https://doi.org/10.5382/Rev.13.07.
- Hedenquist, J. W., Sillitoe, R. H., and Arribas, A., 2004. Characteristics of and exploration for high-sulfidation epithermal Au-Cu deposits. In: Cooke, D. R., Deyell, C. L., Pongratz, J., (eds.), 24 Carat Gold Workshop: Centre for Ore Deposit Research, Special Publication, 5:99-110.

Helgeson, H. C., 1969. Thermodynamics of hydrothermal systems at elevated temperatures and pressures. American Journal of Science, 267 (7), 729-804, https://doi.org/10.2475/ajs.267.7.729.

- Henley, R. W., and Brown, K. L., 1985. A practical guide to the thermodynamics of geothermal fluids and hydrothermal ore deposits. Reviews in Economic Geology, 2, 25-44, https://doi.org/10.5382/Rev.02.02.
- Henley, R. W., and Ellis, A. J., 1983. Geothermal systems ancient and modern: a geochemical review. Earth Science Reviews, 19, 1-50, https://doi.org/10.1016/0012-8252(83)90075-2.
- Henley, R. W., and Hughes, G. O., 2000. Underground fumaroles: "Excess heat" effects in vein formation. Economic Geology, 95 (3), 453-466, https://doi.org/10.2113/gsecongeo.95.3.453.
- Henley, R. W., Truesdell, A. H., and Barton, P. B., Jr., 1984. Fluid-mineral equilibria in hydrothermal systems: Society of Economic Geologists, Reviews in Economic Geology, 1, 267 p, https://doi.org/10.5382/Rev.01.
- Herdianita, N. R., Rodgers, K. A., and Browne, P. R. L., 2000. Routine instrumental procedures to characterise the mineralogy of modern and ancient silica sinters, Geothermics, 29, 65-81, https://doi.org/10.1016/S0375-6505%2899%2900054-1.
- Jébrak, M., 1997. Hydrothermal breccias in vein type ore deposits: a review of mechanisms, morphology and size distribution. Ore Geology Reviews, 12 (3), 111–134, https://doi.org/10.1016/S0169-1368(97)00009-7.
- Jobson, D. H., Boulter, C. A., Foster, R. P., 1994. Structural controls and genesis of epithermal gold-bearing breccias at the Lebong Tandai mine, Western Sumatra, Indonesia. Journal of Geochemical Exploration, 50 (1-3), 409–428, https://doi.org/10.1016/0375-6742(94)90034-5.
- Koděra, P., Lexa, J., Fallick, A. E., Wälle, M., and Biroň, A., 2014. Hydrothermal fluids in epithermal and porphyry Au deposits in the Central Slovakia Volcanic Field. Geological Society London Special Publications, 402 (1), 177–206, http://dx.doi.org/10.1144/SP402.5.
- Maanijou, M., and Ferdowsi Rashed, M., 2021. Fluid inclusions and sulfur stable isotopes of the Sarab 3 iron ore deposit (the Shahrak mining area-north Bijar), Journal of Economic Geology, 12 (4), 531-561, Doi 10.22067/ECONG.V12I4.78330.
- Maanijou, M., Rasa, I., and Lentz, D., 2012, Petrology, Geochemistry, and Stable Isotope Studies of the Chehelkureh Cu-Zn-Pb deposit, Zahedan, Economic Geology, 107 (4), 683–712. https://doi.org/10.2113/econgeo.107.4.683.
- Moncada, D., 2008. Application of fluid inclusions and mineral texture in exploration for epithermal precious metals deposits. Thesis submitted to the faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University in partial fulfillment of the requirement for the degree of Master of Science in Geosciences.
- Moncada, D., Mutchler, S., Niebto, A., Reynolds, T. J., Rimstidt, J. D., and Bodnar, R. J., 2012. Mineral textures and fluid inclusion petrography of the epithermal Ag-Au deposits at Guanajuato, Mexico: Application to exploration. Journal of Geochemical Exploration, 114(12): 20–35, https://doi.org/10.1016/j.gexplo.2011.12.001.
- Omidvar, M, 2022. Geological of map. Scale 1:1000, Geological survey and mineral explorations of Iran. (In persian).
- Parry, W. T., and Bruhn, R. L., 1990. Fluid Pressure Transients on Seismogenic Normal Faults, Tectonophysics 179 (1-3), 335-344, https://doi. org/10.1016/0040-1951(90)90299-N.
- Pirajno, F. 2009. Metalliferous sediments and sedimentary rock-hosted stratiform and/or stratabound hydrothermal mineral systems. In Hydrothermal Processes and Mineral Systems (pp. 727-883). Springer, Dordrecht.
- Rahmani, Sh., 2019. Gold Mineralization in Tarom belt with Specific Reference to Lohneh (Lubin) Zardeh Gold deposit (NW Iran). A thesis Presented for the degree of PhD of Science in Economic Geology. Lorestan University, Faculty of Basic Sciences, Department of Geology. 308 p. (In persian).
- Richards, J. P., and Sholeh, A., 2016. The Tethyan tectonic history and Cu-Au metallogeny of Iran, Tectonics and Metallogeny of the Tethyan Orogenic Belt, Society of Economic Geologists Special Publication No. 19, 193–212, https://doi.org/10.5382/SP.19.07.
- Richards, J.P., Spell, T., Rameh, E., Razique, A., and Flectcher, T., 2012, High Sr/Y magmas reflect arc maturity, high magmatic water content, and porphyry Cu ± Mo ± Au potential: Examples from the Tethyan arcs of central and eastern Iran and western Pakistan: Economic Geology, v. 107, p. 295–332. DOI:10.2113/econgeo.107.2.295.
- Rinne, M. L., Cooke, D. R., Harris, A. C., Finn, D. J., Allen, C. M., Heizler, M. T., and Creaser, R. A., 2018. Geology and geochronology of the Golpu porphyry and Wafi epithermal deposit, Morobe Province, Papua New Guinea. Economic Geology, 113 (1), 271–294, https://doi. org/10.5382/econgeo.2018.4551.
- Roedder, E., 1984. Fluid inclusions. Rev. Mineral, 12, 646p.
- Roedder, E., and Bodnar, R.J., 1997. Fluid inclusion studies of hydrothermal ore deposits. In: Barnes, H.L. Ed., Geochemistry of Hydrothermal Ore Deposits. Wiley, New York, pp. 657–697.
- Rogers, A.F., 1918. The occurrence of cristobalite in California. American Journal of Science, 45 (267), 222-226.

- Salehi Yazdi, M., Ghorbani, M., Nezafati, N., and Vossoughi Abedini, M. 2022. The role of basement and young magmatism in epithermal gold and polymetallic mineralization in Takab-Mahneshan area, NW Iran, Scientific Quartely Journal, Geosciences, vol 32, Issue. 3, Serial No. 125. 145-158. https://sid.ir/paper/1040230/fa. (In persian).
- Sander, M. V., and Black, J. E., 1988. Crystallization and recrystallization of growthzoned vein quartz crystals from epithermal systems: implications for fluid inclusion studies. Economic Geology, 83 (5), 1052-1060, https://doi.org/10.2113/gsecongeo.83.5.1052.
- Scott, A. M., and Watanabe, Y., 1998. Extreme boiling model for variable salinity of the Hokko low sulfidation epithermal Au prospect, southwestern Hokkaido, Japan. Mineralium Deposita, 33, 568–578, https://doi.org/10.1007/S001260050173.
- Scott, S., Gunnarsson, I., Arnórsson, S., and Stefánsson, A., 2014. Gas chemistry, boiling and phase segregation in a geothermal system, Hellisheidi, Iceland. Geochim. Cosmochim. Acta, 124, 170–189, https://doi.org/10.1016/j.gca.2013.09.027.
- Sebere, D., Vallve, M., Sandvol, E., Steer, D., and Barazangi, M., 1997. Middle East tectonics, applications of Geographic information systems (IGS). Gas today, 7 (2):1-6.
- Seward, T. M., 1989. The hydrothermal chemistry of gold and its implications for ore formation: boiling and conductive cooling asexamples. Economic Geology, 6, 394–404, https://doi.org/10.5382/Mono.06.31.
- Seward, T. M., and Barnes, H. L., 1997. Metal transport by hydrothermal ore fluids. In: Barnes, H.L. (Ed.), Geochemistry of hydrothermal ore deposits. John Wiley and Sons, New York, pp. 435–486.
- Shenberger, D. M., and Barnes, H. L., 1989. Solubility of gold in aqueous sulfide solutions from 150 to 350°C. Geochimica et Cosmochimica Acta, 53 (2), 269-278, https://doi.org/10.1016/0016-7037(89)90379-7.
- WShimizu, T., 2014. Reinterpretation of quartz textures in terms of hydrothermal fluid evolution at the koryu Au-Ag deposit. Economic Geology, 109 (7), 2051–2065, https://doi.org/10.2113/econgeo.109.7.2051.
- Sholeh, A., Rastad, E., Huston, D.J., Gemmell, B., and Taylor, R.D., 2016. The Chahnaly low-sulfidation epithermal gold deposit, Western Makran Volcanic Arc, Southeast Iran. Economic Geology, 111, 619–639, https://doi.org/10.2113/econgeo.111.3.619.
- Siddiqui, R. H., Khan, M. A., Qasim Jan, M., and Ogasawara, M., 2009. Petrogenesis of Plio-Pleistocene volcanic rocks from the Chagai arc, Balochistan, Pakistan, Journal of Himalayan Earth Sciences, 42, 1-24.
- Sillitoe, R.H., and Hedenquist, J. W., 2003. Linkages between volcanotectonic settings, ore-fluid compositions, and epithermal precious-metal deposits. In Simmons SF, Graham I (eds) Soc Economic Geology Spec Pub, 10, 315-343, https://doi.org/10.5382/SP.10.16.
- Simmons, S. F., and Browne, P. R. L., 2000. Hydrothermal minerals and precious metals in the Broadlands-Ohaaki geothermal system: Implications for understanding low-sulfidation epithermal environments. Economic Geology, 95, 971–1000, https://doi.org/10.2113/ gsecongeo.95.5.971.
- Simmons, S. F., and Christenson, B. W., 1994. Origins of calcite in a boiling geothermal system. American Journal of Science, 294 (3), 361-400, https://doi.org/10.2475/ajs.294.3.361.
- Simmons, S. F., Simpson, M. P., and Reynolds, T. J., 2007. The significance of clathrates in fluid inclusions and the evidence for overpressuring in the broadlands-Ohaaki geothermal system, New Zealand. Economic Geology, 102, 127–135, https://doi.org/10.2113/gsecongeo.102.1.127.
- Simmons, S. F., White, N. C., and John, D. A., 2005. Geological characteristics of epithermal precious and base metal deposits. In: Hedenquist, J.W., Thompson, J.F.H., Goldfarb, J.R., Richards, J.P. (Eds.), Economic Geology. 100th Ann. Vol., pp. 485–522, https://doi.org/10.5382/ AV100.16.
- Simpson, C. R. J., 1996. The formation of banded epithermal quartz veins at the Golden Cross mine, Waihi, New Zealand. MSc Thesis, University of Auckland, pp 100.
- Simpson, C. R. J., Mauk, J. L., and Arehart, G. B., 1995. The formation of banded epithermal quartz veins at the Golden Cross mine, Waihi, New Zealand. Pacrim Congress '95, Australasian Institute of Mining and Metallurgy, p. 455-450
- Simpson, M. P., Mauk, J. L., and Simmons, S. F., 2001. Hydrothermal alteration and hydrologic evolution of the Golden Cross Epithermal Au–Ag deposit, New Zealand. Economic Geology, 96 (4), 773–796, https://doi.org/10.2113/gsecongeo.96.4.773.
- Sorby, H. C., 1858. On the microscopic structure of crystals, indicating the origin of minerals and rocks. Quart. Journal of the Geological Society. London 14, 453–500, https://doi.org/10.1144/GSL.JGS.1858.014.01-02.44.
- Taylor, P. S., 1971. Mineral variations in the silver veins of Guanajuato, Mexico., Unpublished Ph. D. dissertation, Dartmouth College, Hanover, NH, 136 pp.
- Van den Kerkhof, A. M., and Hein, U. F., 2001. Fluid inclusion petrography. Lithos, 55(1-4), 27-47, https://doi.org/10.1016/S0024-4937(00)00037-2.
- Wanga, L., Qina, Zh-K., Songe, G., and Li, G-M. 2019. A review of intermediate sulfidation epithermal deposits and subclassification. Ore Geology Reviews, 107. 434–456, https://doi.org/10.1016/j.oregeorev.2019.02.023.
- Wilkinson, J. J., 2001. Fluid inclusions in hydrothermal ore deposits. Lithos 55, 229-272, http://dx.doi.org/10.1016/S0024-4937(00)00047-5.
- Zamanian, H., Rahmani, Sh., Zareisahamieh, R., Pazokia, A., and Yang, X. Y., 2020. Geochemical characteristics of igneous host rocks of Lubin-Zardeh Au-Cu deposit, NW Iran. Ore Geology Reviews, 122, 103496, https://doi.org/10.1016/j.oregeorev.2020.103496.